

'De Vos in 't Kippenhok'

Triest avontuur op een vinkenbaan

Vlak voor het einde van het vangseizoen 1968 - op 21 november - vond op de vinkenbaan van de Vogelwerkgroep Castrium een der meest dramatische voorvallen plaats uit de geschiedenis van dit ringstation, waarvan hieronder getracht zal worden een zo nauwkeurig mogelijk beeld te geven.

Op die dag had ondergetekende als remplaçant van enkele verhinderde 'vinkers' de wacht bij de drie netten betrokken. Vanuit de voor dit doel opgerichte hut kunnen via een groot raam het spreuwen- en kneuen-net in de gaten worden gehouden en door middel van enkele kleine kijkgaatjes in de gesloten zijwand kan het oog worden gehouden op de naast die hut liggende zogenaamde 'druip'. Op het spreuwen-net bevonden zich twee gehaamde spreuwen¹⁾ en op het kneuen-net en de 'druip' een aantal tendele ingegraven kooitjes met lokvogels, terwijl langs de Noordkant van de 'druip' het zogenaamde heinsel stond, waarin nog een twaalfstal kooivogels was geplaatst met slechts uitzicht op het noorden, zodat ze vanuit de hut niet konden worden gezien. Langs de zuid- en de westkant en een gedeelte van de noordkant van de 'druip' ligt een uit graszoden opgetrokken wallekje waarachter een rij dode takken is gestoken om overtrekkende vogels de gelegenheid te bieden hun vlucht te onderbreken.

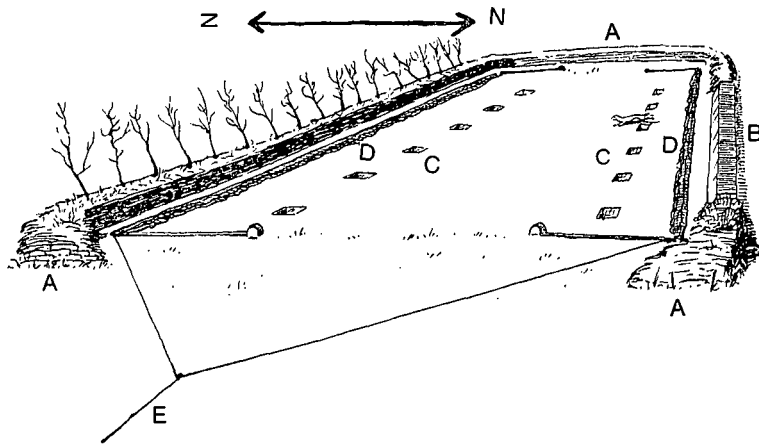
Omstreeks 10 uur begon het drama waarvan het verloop hieronder bijna woordelijk uit mijn dagboek zal worden overgenomen. Op dat tijdstip werd langs het kooitje van een geelgors, dat zich nabij het westelijke

uiteinde van het druipnet bevond, een wezel waargenomen, die onder dat kooitje kroop toen ik er heen rende, maar in de plaggenwal bewesten het heinsel wist te ontkomen. Het holletje waarin de rover verdween werd dicht getrapt. Ofschoon die geelgors volkomen ongeschonden was, lagen drie vogels, t.w. een keep, een vink en een ringmus dood in hun kooitjes, welke op onderlinge afstanden van ongeveer een meter in dezelfde rij stonden als dat van de geelgors. Alle slachtoffers lagen op de bodem der kooitjes, de keep met zeer geringe bijtewonden, de ringmus ogenschijnlijk geheel onbeschadigd, maar de vink met afgerukte vleugel.

Mijn veronderstelling dat de wezel door mijn eerste optreden wel dusdanig geschrokken zou zijn dat hij van verdere rooftochten zou afzien, bleek onjuist. In de tijd, dat ik vier spreuwen ving, ringde en in het register schreef, waardoor het druipnet enige tijd mijn aandacht moest ontberen, was de rover teruggekeerd, ditmaal op het kooitje van een rietgors. De vogel was dood, de kop was door de tralies naar buiten getrokken en in een belendend kooitje lag een putter morsdood, de pootjes omhoog; nauwelijks zichtbare bijtsporen op hals en nek sloten elke twijfel ten aanzien van de doodsoorzaak uit.

Ook een tweede achtervolging van de rover had geen resultaat, want mijn slag miste de moordenaar voordat hij in een ander holletje in de zuidelijke plaggenwal verdween. Andermaal ontsnapte hij aan een wisse dood, maar ik maakte mij nu geen illusie meer dat dit een derde strooptocht in de weg zou staan. Hoewel ik mijn aandacht concentreerde op die zuidwal, waarin ie ditmaal was verdwenen, kwam hij een half uur later uit het noorden, vanonder het

¹⁾ Vogels met een zeemleren tuigje waarmee ze aan een lijntje op de baan kunnen worden geplaatst.

De druip

A = plaggenwal; B = heinsel, waarin kooitjes met lokvogels staan; C = ten dele ingegraven kooitjes met lokvogels; D = opgerold net; E = treklijn, waarmee de netten worden dichtgeslagen

heinsel, voor de dag. Een derde poging om hem, ditmaal d.m.v. een knuppel uit te schakelen had niet meer resultaat dan de beide eerste keren, want bij de eerste mislag brak de knuppel en een ongedeerde wezel verdween op ongeveer dezelfde plaats, waar ie de eerste keer was weggedoken. Een onderzoek binnen het heinsel wees uit, dat nieuwe slachtoffers waren gevallen, want dood lagen een ijsvors en de enige goudvink waarover we beschikten. Beide vogeltjes droegen duidelijke bijtsporen op kop en nek en voor het eerst had bloed gevloeid en vooral de goudvink was zwaar gehavend; ook in dit geval lagen de dode vogels op de bodem van de kooitjes. Bovendien waren vier andere vogels in het heinsel door de wezel beschadigd: van twee kepen waren de pennen van één der vleugels geheel uitgerukt en van een derde keep en een rietvors een deel van die pennen.

De wanhoop nabij, omdat het tot dan onmogelijk was geweest om aan het brutale optreden van de watervlugge rover een eind te maken, besloot ik bij een vierde verschijning hem te vangen door het net dicht te slaan. Ditmaal verstreek veel meer

tijd dan tussen de drie voorafgegane strooptochten was verstreken voordat de boosdoener opnieuw zijn opwachting maakte, weer langs de westrand van het net. Ditmaal geleek hij besluiteloos, want een graspieper stond op het plaggenwalletje en het geleek alsof de wezel het niet met zichzelf eens kon worden of hij een poging zou doen om die 'vrije' graspieper te slaan dan wel een kooivogel. Na wat heen en weer geren viel de keus blijkbaar op het meest westelijke, langs de rand van het net staande kooitje waarin zich een kneu bevond. Om er zeker van te zijn dat het net over hem heen zou slaan moest met het dichtslaan daarvan worden gewacht tot de rover dat kooitje zou hebben bereikt. Nauwelijks een seconde verstreek toen het zover was en het net dicht sloeg, maar onder mijn verbijsterde blikken liep de aalflugge rover onder het net uit alsof dit in het geheel niet bestond ... en verdween opnieuw in de plaggenwal. En met steeds groeiende wanhoop moest worden geconstateerd dat een achtste slachtoffer was gevallen want de kneu lag dood in het kooitje met geen ander symptoom van hetgeen was geschied dan een klein druppeltje

Wezel.

bloed op de borstveertjes!

Het is mij tot op dit moment een volkomen raadsel gebleven hoe de moord op deze vogel in zijn werk is gegaan, omdat mijn grootste zorg was de dood van de kneu te voorkomen door het net dicht te slaan zodra de wezel dat kooitje zou hebben bereikt. Toen dat gebeurde heeft de wezel, door panische schrik bevangen, een goed heenkomen gezocht, zodat die kneu moet zijn gedood binnen die éne seconde, welke aan het dichtslaan van het net voorafging. Ik zou gedacht hebben aan de dood t.g.v. een door schrik veroorzaakte hartverlamming, ware daar niet die bloeddruuppel geweest; bovendien bleek bij sectie dat kop-huid en schedel door één of enkele beten zo zwaar waren beschadigd dat de vogel ongeschikt was om te worden opgezet.

Uit dit voorval is de bliksemsnelle actie waarmede die wezel tewerk ging overduidelijk aan de dag getreden en tevens de uitzonderlijk efficiënte wijze waarop hij dit slachtoffer moet hebben gedood.

Hoewel ik de kans niet geheel uitgesloten achtte dat t.g.v. dit 'nieuwe' avontuur waarbij een net over hem heen sloeg, verdere bezoeken achterwege zouden blijven, bleek al gauw dat zijn onverschrokkenheid geen grenzen kende. Ofschoon het al diep in de middag was geworden dacht ik er niet aan mijn pogingen om aan dit drieste optreden een eind te maken op te geven, o.a. niet omdat de vrees niet ongegrond was dat de wezel er 's avonds of 's nachts in zou slaan de hut binnen te dringen en alle lokvogels zou doden.

Hij kwam dus terug, voor de vijfde maal en binnen een half uur en weer in diezelfde westhoek. Na daar wat te hebben rondgelopen klauterde hij op de zuidelijke plaggenwal, verdween daarachter en kwam weer voor de dag om tenslotte op ongeveer het midden van de baan naar omlaag te zakken waarbij zijn bewegingen mij meer aan die van een slang deden denken dan aan die van een viervoetig zoogdier. Hij geleeft ditmaal zijn zinnen te hebben gezet op een sijs, maar het zou voor mij nu niet nodig zijn te wachten totdat de wezel het kooitje zou hebben bereikt omdat hij nu midden op de 'druip' zou komen, zodat het net ruim over hem heen zou slaan. Mocht hij dan weer onder het net gaan lopen dan zou ik zeker op tijd komen om hem zijn stroperijen betaald te zetten. Zo gebeurde het dat het net werd toegeslagen zodra de wezel de op de grond liggende bovenlijn van het net had overschreden, lang voordat het kooitje met de sijs bereikt was. Weer liep hij een korte afstand onder het net, maar hij sprong toen omhoog en geraakte zó verward in de fijne mazen dat het later moeite kostte hem eruit los te maken nadat ik hem had dood geslagen en aan de nachtmerrie een einde kwam...

De onverschrokkenheid waarmede dit dier tewerk ging door vijfmaal terug te keren naar de plaats waar het viermaal aan de dood ontsnapte, is wel in flagrante tegenspraak met het gezegde 'zo bang als een wezel', maar wat nog meer verbaast is de snelle en afdoende wijze waarop alle slachtoffers werden gedood. En tenslotte rijst de vraag wat het dier bezielde om zoveel vogels te vermoorden, zodat het voor mij aan geen twijfel onderhevig is of alle lokvogels waren gedood, tenslotte ook die op de beide andere banen, indien zijn dood dit niet zou hebben verhinderd.

Bij sectie bleken alle slachtoffers te zijn gedood door beten in de nek, hals of schedel waarbij slechts in enkele gevallen een weinig bloed had gevloeid en die fatale beten moeten zijn toegebracht zonder dat de wezel in staat was de kop door de tralies der kooitjes te steken en omgekeerd

de tralies ook te dicht opeen stonden om de vogelkopjes naar buiten te trekken; ik heb dit aan de hand van de gedode wezel en zijn slachtoffers nadrukkelijk vastgesteld. Een uitzondering vormde de rietgors, maar die was door twee te ver uiteenstaande tralies naar buiten getrokken. Dat de rover niettemin zijn lugubere bedrijf ten uitvoer kon brengen moet het gevolg geweest zijn van het feit dat de gekooide vogels in paniek geraakten en bij het tegen de tralies vliegen werden gegrepen, vermoedelijk door de vlijmscherpe tandjes in de spitse snuit; hoe onbegrijpelijk snel dit gaat bleek bij die kneu. Blijkbaar werden ze na de dodelijke beet weer losgelaten, want anders zouden ze niet dood midden in het kooitje hebben gelegen. De van hun slagpennen ontdane kepen en rietgors ontsprongen de dans omdat zij klaarblijkelijk niet bij enig vitaal punt gegrepen konden worden. De tweede met de kop naar buiten getrokken rietgors zou misschien wel tendele verslonden zijn indien de wezel ongestoord zijn gang had kunnen gaan, hetgeen hem echter door mijn optreden werd verhinderd. Dat die vogels na de dodelijke beet weer werden losgelaten is misschien de gebruikelijke gang van zaken, want ook in de natuur zal zulk een slachtoffer niet meer in staat zijn te ontsnappen zodat het geenszins nodig is 'zich vast te bijten'. Op deze manier kan misschien meer aandacht aan de omgeving worden besteed en het verslinden van de prooi met minder risico plaats hebben.

De mening van een door mij geraadpleegde jachtopziener is het, dat wezels, en ook hermelijnen in de natuur 'massa-moordenaars' worden zodra meerdere grijpbare prooidieren beschikbaar komen zoals o.a. het geval is bij een toom fazanten-pulli of patrijzen-kuikens, maar het is mij niet bekend of daaromtrent zekere bewijzen voorhanden zijn. Het is echter een feit dat een dergelijk optreden wel bij andere roofdieren voorkomt. In India doodde een panter in één enkele nacht 33 schapen, die de nacht doorbrachten onder de op palen gebouwde woning van de eigenaar en van de

De dode kneu. Tekeningen: M. J. C. Kolvoort

nevelpanter op Sumatra zijn massale moordpartijen bekend op apen.

Het is de eerste maal op deze vinkenbaan dat lokvogels door een viervoetig roofdier werden gedood, ofschoon hermelijnen haast regelmatig werden gezien in de onmiddellijke omgeving der netten; dit was ook zo op de dag dat die wezel daar was zonder dat het hermelijn ook maar de geringste aandacht schonk aan de vogels!

Bij menigeen zal wellicht de vraag rijzen of ik het aantal slachtoffers niet had kunnen beperken. Dat was misschien mogelijk geweest als ik vooraf had geweten wat mij die dag te wachten stond, maar daarvan was natuurlijk geen sprake. Omdat het een uitermate rustige dag was - het was eind november en drie dagen voordat het vangen zou worden beëindigd - en ik alleen was, werd het druipnet niet doorlopend in de gaten gehouden waardoor de eerste slachtoffers vielen zonder dat daarvan iets werd gemerkt.

De tweede aanval vond plaats tijdens het ringen en het noteren van de geringde vogels in het register, hetgeen belette het druipnet onder controle te houden; de derde aanval kwam vanuit een geheel andere hoek dan werd verwacht en de vierde, tenslotte, waarvan de kneu de dupe werd, omdat moest worden gewacht tot de wezel met zekerheid onder het bereik van het net zou komen. Ik had de vogels, die zich in het heinsel bevonden kunnen redden als ik na de tweede verschijning van de rover alle kooitjes daaruit had verwijderd, maar ik was er zo vast van overtuigd dat het dier vanuit de zuidelijke plaggenwal te voorschijn zou komen, dat ik in de verste verte niet vermoedde dat de vogels langs de noordflank van het druipnet gevaar zouden lopen.

Het spreekt vanzelf dat ik door het boven-

staande te schrijven geenszins propaganda wil maken voor een massale verdelging van de wezel of het doden van dit roofdier wil aanmoedigen. In dit geval werd hem tenslotte door de mens de kans geboden 'zijn lusten bot te vieren' op gekooide vogels, hetgeen natuurlijk geen normale toestand kan worden genoemd, zodat wij redelijk moeten blijven in ons oordeel. Dit neemt echter niet weg dat onder zulke omstandigheden moet worden opgetreden zoals dit aanvaard zal moeten worden bij vernielingen in een kippenhok of in pluimveefokkerijen, zoals dagelijks met muizen en ratten gebeurt zonder dat daartegen noemenswaard protest rijst.

Als voornaamste doel dat aan het schrijven van dit stukje ten grondslag ligt moet

worden gezien het signaleren van de grote onverschrokkenheid en bliksemsnelle acties van wezels, opdat daarmee in voorkomende gevallen rekening kan worden gehouden. Vinkenbaanhouders wordt aangeraden om zodra zich een wezel vertoont de gehaamde vogels - de zogenaamde 'lopertjes' - en de vogels in het heinsel, zomede de uiterste kooitjes van de baan te verwijderen, zodat de rover het midden van het door het net bestreken areaal moet betreden om iets van zijn gading te vinden. Ofschoon dit in het boven beschreven geval de eerste keer mislukte, lijkt het dichtslaan van het net het meest zekere middel om zulk een rover te vangen.

Bakkum (NH), 23 augustus 1969

Boomklevers en Casarca's

In Natura - november 1969 - las ik het artikel over makke boomklevers in Bad Nauheim. Het geeft mij de moed een soortgelijke ervaring te vermelden, opgedaan in het Grote Kurpark te Mittenwald, begin september 1969.

Gezeten op een bank zagen we een boomklever opereren langs een hoge spar. We strooiden enige pinda's en inderdaad, ietwat schoorpotend, kwam de klever naderbij, gevolgd door een tweede exemplaar. Tegelijkertijd doken twee kuifmezen op en verschenen er twee matkopmezen. Nootje na nootje werd opgepikt en vermoedelijk verstopt. De klevers probeerden er zelfs twee tegelijk weg te dragen. De jongelui werden steeds driester en waren tenslotte nauwelijks enkele decimeters van onze schoenen verwijderd. De kuifjes lieten voortdurend hun leuke fijne klingeltjes los, de matkopjes deden een zeurderig 'peh-peh' horen en de klevers voerden de boventoon met scherpe kreten.

In hetzelfde park overkwam het mij dat 2 koolmezen, gezeten op mijn hand, ruzie maakten om een nootje.

Ik vraag mij af: hoe komt het dat deze vogels in een zeer druk bezocht park, zelfs in de zomer, meer vertrouwen hebben in de mens dan dezelfde vogels in mijn bomenrijke tuin?

In Natura van december 1969 heb ik gelezen over waargenomen Casarca's.

Ook ik zag een echtpaar Casarca op 20 oktober vanaf het fietspad Huizen-Oud Naarden op het Gooimeer. In gesprekken met anderen hoorde ik aantallen van 6, 8 en 10 exemplaren noemen, alle waargenomen in dezelfde omgeving.

Huizen (N.H.)

Ir. H. C. Massies

Boomklevers

In antwoord op de mededeling van H. Roeters van Lennep in het novembernummer van 'Natura' ben ik zo vrij U mede te delen, dat ik makke boomklevers in België nog niet heb ontmoet.

Ik was des te meer verbaasd, toen ik in maart 1967 en in april 1968 te München zeer makke klevers kon observeren. De waarnemingen gebeurden in de langgestrekte, doch smalle parkjes langs de Isar, tussen het 'Deutsches Museum' en de Luitpoldbrücke. Voor de wandelaars was het aldaar dagelijks brood een fluitsignaal te laten horen, waarop een boomklever onmiddellijk uit de hoge bomen op de hand neerdaalde. Op een paar honderd meter afstand waren dan 2, éénmaal 3 klevers in de weer met het van de hand oppikken van kruimels, meestal brood, doch soms ook kaas en stukjes zonnebloemzaden of appelpitten.

Ik heb met deze wandelaars niet gesproken en weet niet, hoe ze hun vogels noemden. De verwarring met een mees kan echter m.i. zijn oorzaak vinden in het feit, dat in veel streken van Duitsland de klever 'Spechtmeise' wordt genoemd. (Bestaan er eucologische rassen van deze soort?)

M. de Ridder